

מראי מקומות- עבודה זרה ה'

מצוות השייכים לה, הרי י"ל דגם מצות נחלה ומצות יבום נצטוו לאחר זמן, וצ"ע.

(ד) **כיון דליכא מיתה, ליכא טובה גדולה מזו-** תמה היעב"ץ, האם זה טובה, הרי יפה שעה אחת קורת רוח בעוה"ב יותר מכל חיי עולם הזה, וא"כ ודאי אין טוב לאדם לחיות לנצח בעולם הגשמי. וכ' דלכן י"ל דדיחויא בעלמא הוא. עוד כ', ד"ל הכוונה הוא כי ליכא מיתה עד עולם אחר קאמר, דהיינו דעד שיבואו לעולם הבא, יהי טובה גדולה עד שהגיעו לשם [כן נראה בכונתו].

(ה) **מאי מיתה, עניות- יש להק', מהכ"ת עניות,** אולי א' משאר הד' דברים שנחשבים כמיתה. ותי' המהרש"א, דלשון הפסק "אכן כאדם תמותון" משמע כאדם הראשון שחטא ונגזר עליו עניות, כדכתיב ארורה האדמה וגו', ואכלת עשב השדה, בזעת אפיק וגו', כן אתם חבלתם מעשיכם, נגזר עליכם עניות.

(ו) **הי' להם לומר תן אתה- פי' המהרש"א, ואף** דאמר' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, מ"מ פשיטא דביד הקב"ה להטות לב בני אדם לטובה, דכמה פסוקים מורים על זה. [ולכא' יש להוסיף, דמהרש"א בברכות דף י' הק' על המעשה דר' מאיר התפלל על הבריונים לעשות תשובה, הא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, והניח בקר', ולמה ניח"ל כאן. אלא דכ' שם דמה שמתפללים על עצמנו והחזירנו בתשובה וכו' ל"ק, דהא זה בא מעצמנו, והי' ק' אצלו רק מה שהתפלל על אחרים. וא"כ, י"ל דמש"כ המהרש"א כאן דפשוט דביד הקב"ה להטות לב האדם לטובה, אולי זהו רק אם הם אומרים "תן אתה", דזהו כמו שמתפללים על עצמם. ולפי מש"כ החזון איש (סוף או"ח) דגם על אחרים פשוט דיכול להתפלל, משום דהדבר מתייחס לברואיו, ולא רק לו יתברך, א"ש כאן (ובאמת דבריו שם קאי על פסוק שהביא הגמ' כאן מי יתן וכו'), ולפי מש"כ האגרות משה (או"ח ד', סי' מ', אות י"ג) דהתפלה של ר"מ הי' שיסיר הקב"ה המניעות והמכשולות מדרכו, אז ל"ק הגמ' כאן כלל, דגם כאן י"ל דזהו כוונת "תן אתה", דהיינו להסיר מכשולות.]

(ז) **ומי בעינן כולי האי- פרש"י, דחיישינן דזבין** לה עכו"ם להאי בהמה לצורך יום אידו ג' ימים קודם לכן. וכ' בחי' הר"ן, דכ' כן משום דמשמע דהסוגיא דכאן הוא משום לפני עור, ממה דאי' דלהקרבא בעינן ג' ימים, אלמא דהחשש הוא שמא יקריב בהמה זו לע"ז. אבל הק' דלכא' ריהטא של המשך הסוגיא דלקמן הוא משום הרוחה, וכמש"כ רש"י על המשנה בפשיטות, דהחשש הוא שמא ילך

(א) **וצריכא, דאי אשמעינן יחיד, וכו'- פי' תוס',** צריכא לכתוב חטאם וקבלת תשובתם. וכ' המהר"ם דמבואר מתוס' דלא פי' הסוגיא כפרש"י, דפי' רש"י דמה דאמר' "לא היו ראויים", היינו דהי' גזירת מלך שיתגברו יצרם עליהם, אלא תוס' פי' דדוד וישראל לא היו ראויים שהקב"ה יכתוב מעשיהם, חטאיהם ותשובתם, דלא כפי כבודם הוא, אלא ליתן פתחון פה וכו'. וכ' המהר"ם דלפי רש"י דלא היו ראויין בעצם ליפול ביד יצרם, צריכין ג"כ לפרש הצריכותא כן, דלענין נפילה ביד יצרם הי' מקום לחלק בין יחיד לצבור, וכ' דאין משמע מלשון הגמ' כן. ועוד, מימות ישראל שעשו העגל עד דוד, איך ידע היחיד שיכול לשוב בתשובה, והי' לו להקב"ה לעשות גזירתו על יחיד של דוד העגל שיפול ביד יצרו, ולפי תוס' הכל ניחא.

(ב) **עושה מצוה אחת... מקדמתו והולכת לפניו,** וכו', וכל העובר עבירה אחת, מלפפתו וכו'- כ' המהרש"א לפרש שינוי הלשון, דלענין מצוה, כשמוליכין אדם למקום שמחה וטובה, אין צריך המוליכו לאחוזו בידו, דודאי ילך אחר המוליכו, ולא ישמט ממנו, כן הוא במצוה. אבל ההולך לגרדום, צריך המוליכו ללפתו ולאחוזו שלא ישמט מלילך אחריו, כן הוא בעבירה. וע"ש עוד שביאר מה דאי' דקשורה בו ככלב, מהו הדמיון לקשורה ככלב.

(ג) **והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות- פי' המהרש"א, "דאינו דומה שנכתבו פרשות** אלו לאחר שחטאו, דא"כ התורה חסרה נתנה, דהא כל תרי"ג מצוות מסיני נצטוו. אולם שמעתי להק' ממו"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א, הא לפי שי' רש"י והספורנו (דלא כהרמב"ן) דכל הציווי של המשכן הי' רק משום שחטאו בחטא העגל, א"כ לכא' ע"כ צריכין לומר דלא כל המצוות כבר ניתנו במ' ימים הראשונים, וכמו ציווי מלאכת המשכן, דודאי הי' נצטוו לאחר י"ז בתמוז, ומ"ש מצוות יבום ונחלה ממצות בנין בהמ"ק וכל

(א) **אינהו, דמחוסר אבר אית להו, בתלתא יומי סגי- כ' הריטב"א,** וגם צריך ג' ימים. אלא דהק', תינח דבעי ג' ימים בדברים שצריכים ביקור, כבהמה, אולם בדברים שאין צריכים ביקור, ל"ל ג' ימים. ותי' דלא פלוג אמרו רבנן, כיון דכל מידי דהקרבנה ניהו (ואע"פ דפלגינן בין דבר המתקיים לדבר שאינו מתקיים, ולא ביאר הריטב"א מהו החילוק [ולכאור' י"ל משום דדברים שאינם מתקיים חלוקים ביסוד, דאין שייכים כלל ליום אידם, משא"כ דבר שראויים להקרבנה, רק דאין צריכים ג' ימים לקנותם]).

(ב) **מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח- הק' תוס',** הא משמע שהוא איסור גמור הוא לבן נח להקריב מחוסר אבר, וא"כ למה אינו נכלל ב' מצוות בני נח. ותי' משום דהוי קום ועשה, דאמר' ל' זיל הבא קרבן שלם, וזה אינו נמנה עם הז' מצוות. והק' הקהלות יעקב (ב'), הא מה דאי' כלל זה בסנהדרין דאין מונים מצוות קום ועשה בין המצוות לבני נח, הק' הגמ' שם מדינים, ותי' דבדינים איכא ג"כ שב ואל תעשה, דאל תעשו עוול במשפט. וכאן הרי ג"כ איכא שב ואל תעשה, דהיינו שלא תקריבו בהמה מחוסר אבר, וא"כ למה אינה נמנה כמו דינים. וכ' הקה"י דכבר התפלא בזה המשנה למלך (מלכים י', ז', ד"ה ודע מה שתירצו) והאריך בזה. אולם הביא הקה"י מש"כ בתוס' ר' אלחנן כאן, דכשת' כמו תוס', הוסיף דבאמת ליכא איסורא כלל על בני נח להביא קרבן מחוסר אבר, רק דעדיין לא קיימו נדרם להביא קרבן, וא"כ שפיר הוי רק קום ועשה, ונסתלק קו' המל"מ. **עוד** הביא הקה"י מה שהק' בגליין הש"ס כאן על מש"כ תוס' דאומרים להעכו"ם הבא שלם, הא מה מחייבו להביא כלום, הרי אינו בכל יחל כלל, וא"כ למה צריך לקיים נדרו, והניח רעק"א בקו'. וכ' הקה"י דמה שנתרבו גוים דיכולים להביא קרבנות היינו מקרא דאיש איש לרבות את הנכרים, ובפסוק זה כתיב איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם וכו', והתם כתיב נדרים ונדבות, ואיתרבו נכרים בין לענין נדרים ובין לענין נדבות, ובשלמא נדבות א"ש, דמקדיש קרבן לד', אלא נדרים מה שייך אצל נכרים, אע"כ חידש התורה דיכול הגוי לחייב עצמו להביא קרבן, ומחייב זה חל עליו להביא (ולא משום כל יחל). ומה שאינו

ויורה לע"ז שלו. **ולכן פי' הר"ן (וכ"כ תוס' בשם רש"י) דקו' הגמ' הוא דמה שנתנו חכמים גבול ג' ימים דחיישינן דאזיל ומודה, היינו משום דכל זמן זה דג' ימים הרי הוא עוסק בצרכי הע"ז שלו, וכל ריוח שיש לו בזמן זה תולה אותו בעבודה ואזיל ומודה. וע"ז פריך הגמ' ומי בעינן כולי האי, כלומר, דאינו צריך הכנת ג' ימים לחגם, דסגי ביום א', וכמו שמצינו לענין חגים שלנו, להבדיל, ולכן למה ניתוש דאזיל ומודה משום שלקחו ג' ימים קודם החג.** [וע"ע ברשב"א, דהק' על קו' הגמ', דאפי' אם לא חיישינן שיקנה אותה להקרבנה, למה לא חיישינן שמא שם ע"ז שגורה בפיו משום שהוא טרוד בענייני תקרובת האיד וילך ויורה, ע"ש מה שתי', ועכ"פ לכאור' מבואר מדבריו דהבין הסוגיא כרש"י, דהחשש הוא שמא יקריב בהמה לע"ז. ומדבריו ג"כ נראה טעם שלא לפרש כתוס' והר"ן, דאפי' אם מה שהוא קונה עכשיו הוא לאכילה, מ"מ הרי הוא טרוד בשאר ענייני האיד, וא"כ לא ה' שייך להק' מהא דיותר מיום א' לא חיישינן להאיסור דאותו ואת בנו, דמבואר מדבריו דהכנת האיד צריכים זמן טפי.]

(ח) **ערב יו"ט אחרון של חג- פרש"י שהוא מפני** שהוא יום השלמת קרבנות החג. והק' **הרש"ש,** הא כ' הרמב"ם דמגונה מי שהוא מניח להקריב קרבנותיו לבסוף החג. ועוד, הרי הוא צריך להקריב קרבנות לשלמי שמחה כל החג. אולם כ' דל"ק על רש"י מעצרת, דגם אית בה ימי תשלומין, דכיון דימי מלאכה הן, לא שכיח לאדם לדחות קרבנותיו לאותן ימים, וא"כ שפיר צריך קרבן ליום של עצרת. וגם לא נקטי' יו"ט אחרון של פסח, דכיון דבלא"ה צריך לקנות בהמה לקרבן פסח שלו, א"כ קונה ג"כ לצורך עולת רא"י וחגיגה.

(ט) **וי"ד דניסן- פרש"י משום פסחים, ותמה רעק"א,** הא אמרי' אמה ובתה, ופסח אינו בא אלא מן הזכרים, והניח בקו' [ולפי מש"כ הרש"ש הנ"ל, דע"י שיקנה פסחו קונה ג"כ קרבנות אחרים, יש ליישב קו' רעק"א, ויש לעי' בזה].

(י) **ולהקרבנה סגי בתלתא יומי, והתניא וכו'- ע' בבית יוסף (או"ח תכ"ט, א') שנקט דלפי גמ' דידן, דדין זה דשואלין בהל' פסח לענין קרבן פסח הוא, א"ש מה דאמר' דין זה דוקא לענין פסח ולא לענין שאר הימים טובים, דבפסח איכא קרבן פסח.** [אולם לכאור' תמוה, הרי הגמ' כאן מדמהו לאידם של הגוים לענין קרבנות, והגמ' מדמה אידם של הגוים לשאר ימים טובים של ישראל לענין הכנה לקרבנותיהם, וא"כ מהכ"ת להבי' לחלק. אולם זה לכאור' ק' רק לפי רש"י, דפי' דהא דשאר ימים טובים ג"כ לענין הכנה לקרבנותיהם, אבל מתוס' מבואר דהקו' אינו מזה אלא מאה דטרודים בסעודות, וא"כ י"ל דרק קרבן פסח דומה לקרבן אידם, וצ"ע למה.]

נמנה במצוות בני נח, היינו משום דאינו אלא בקום ועשה.

יג) טריפה מלחיות זרע נפקא, הניחא למ"ד טריפה אינה יולדה, וכו' - כ' רעק"א דיש להביא ראי' מכאן דגם זכר טריפה אינו מוליד, דאם יכול להוליד, א"כ מהו קו' הגמ' מלחיות זרע נפקא, מ"מ בעינן קרא למעט טריפה זכר מליכנס לתיבה, אע"כ דגם טריפה זכר אינו מוליד. וע"ע בשער המלך (שחיטה י"א, א') דג"כ כ' כזה, אולם דחה הראי', דיש לבאר דכוונת הגמ' הוא, דאם הי' התורה רוצה למעט רק טריפה, ולא למעט מחוסר אבר ג"כ, אז למ"ד דטריפה אינה יולדת הי' סגי בקרא דמכל החי, ולישתוק מקרא דלהחיות זרע. אע"כ מה שאמר קרא להחיות זרע בא ללמד דקרא דמכל החי בא למעט גם מחוסר אבר, מדמייתר קרא דלהחיות זרע. משא"כ למ"ד טריפה יולדת, ע"כ לא בא קרא דלהחיות זרע להורות כלל על מכל החי, דאינו בא למעט כלום, וא"כ עדיין י"ל דקרא דמכל החי בא למעט טריפה, ולא מחוסר אבר.